

İÇİNDEKİLER

Rüzgâr Geri Getirirse • 9

Göl ve Gölge • 28

Migurlar • 34

Filmler • 43

Heykel • 52

Topaç (1998 Milliyet - Haldun Taner Öykü Ödülü) • 91

Kelebekleri Gördüm • 100

Mefkûre'ye

Rüzgâr'ın ayağımızın dibine bıraktığı her kâğıt parçası, yine onun tarafından bir başkasından alınmıştır. Bizim bir başka zamanımızdaki *Ben de Bir başkası* sayılabilir. Böyle bir kâğıttaki her sözcüğü, *Zaman*'ın ördüğü görünmez bir kabuk sarar. Bu kabuk, *Dil*'in sözcükte ilk andan başlayarak oluşturduğu anlam ve ses çekirdeğinin koruyucusudur; kimi kez anlamın örtülmesi de bu yüzdendir. *Rüzgâr* alacağı metinleri seçerken çekirdeği kabuktan önce görür; çünkü her sözcüğün rüzgârı kendi içinden doğar, dışarı çıkınca ötekilerle birleşir, kaynağını unuttur. Bu bir zorunluluktur. *Rüzgâr*'ın işini, üstü yazılı kâğıtlarımızı açık bir pencere önüne bırakarak kolaylaştırabiliriz yalnızca.

Yazdıklarımızın *Zaman*'a dayanması, *Rüzgâr*'a dayanmasıyla aynıdır. *Zaman*'ın rüzgârına dayanan, *Rüzgâr*'ın zamanına da dayanır. Çünkü *Zaman* ve *Rüzgâr* dağları birlikte yonttular. Çöl kumu onların başarısıdır; çöl gecesi de. Suyun her kıvıldaşısında *Rüzgâr* ve *Zaman* birlikte bulunur. *Su*, yalnızca onlarda yıkanır. Metinlerin gücü ise, kıpırdamayan sudaki *Zaman*'ı ve *Rüzgâr*'ı gösterebilmeleriyle ölçülür.

Suyun mavisinde yükselen *Gök*, *Akıl*'ın ve *Dil*'in anayurdudur. Bütün göçler buradan başladı. Shakespeare: "Sözlerim uçuyor havaya, ama düşüncem yerde / Öz olmayınca söz yükselmiyor göklere!" dedirtmiştir Hamlet'in Kral Amcasına.

Gökselleşen *Söz*, *Zaman*'ın ve *Rüzgâr*'ın sırtında gezdikten sonra yurduna dönmüş bir gezgindir. At ve yelkenli aynı işe yarar. İki sinin de ömrü sınırlıymış gibi görünür ama kavramları gökseldir. Onlar bizi toprakta ve suda gezdirirler. Gökte gezdiren ise katışıksız *Akıl*'dır. *Tanrı* bu yüzden göğe karışmak istemez.

Rüzgâr güçlendikçe yelken küçülür. Buna *Korku* adını verdiler. *Meltem*, büyük yelkenlerle gezilir; azıtmış bir *Poyraz* ise neredey-

se yelkensis. Çünkü korkuyu *Uzak* kavramı doğurmuştur. Sonra *Uzak*, Terminus'un sınırlarına baş kaldırmış; kavramını bırakmış, paradoks olmuştur. Bilinmeyen *Uzak*, *Korku*'yu doğurur; korkulan, uzakta olunca ondan korkulmaz. *Poyraz*'ı tüm yelkenleri açık gezmek *Tutku*'nun ve *Cesaret*'in işidir; bunun *Akıl*'la çeliştiğini söylerler ama hiç inanmadım. Çünkü kelebekleri gördüm.

Sözcükleri gezdiren, onları gökte işleyen *Rüzgâr*'ı önceleri birden çok sandılar ve farklı adlar taktılar. Lodos, Poyraz, Karayel, Yıldız vb... Aslında bu adlar yalnızca *Şiir*'dir. İnsan bunu yine geçmişte bulacak. Her şeyi kendine göre adlandıran İnsan, *Rüzgâr*'ın kendi dışında adsız (çıplak) gezdiğini bilir ama kabullenmek istemez. Bu yüzden yeni bir şey görür görmez bir ad koyar; adlandırdığına sahip olduğunu sanır. Çünkü *Uzak*'tan ve tüm sözcüklerin uzak anlamlarından korkar. Sözcüklerin bir gün gerçek adlarıyla gelmesi *Şiir*'i insana tanıttır. *Şiir* bu yüzden hep en eskidir ve en yenide bulunur. Eskiliği sözcüklerin yaşlarıyla anlaşılır, yeniliği rüzgârlarıyla.

Kullandığımız sözcüklerin neyi gösterdiğini (saf bir yürekle) binlerce yıldır bildiğimizi sanıyoruz. İyi ki böyle sanıyoruz da diller doğdu. Ya da dillerdir bizi böyle düşündüren. Ama bir başka düşünce; *Rüzgâr*'ın ve *Zaman*'ın dillerin dışında dolaştığı düşüncesi rahatlatır insanı. İşte asıl bu düşüncedir göğü insandan koruyan. *Ses*'in ve *Anlam*'in birbirine benzememesi yalnızca bir görüntüdür bu açıdan bakınca. Bir mantık sonucu oluşan sağlam bir görüntü. Duvardan indirilebilecek bir resim gibi duran bir görüntü. *Rüzgâr*'ın görüntüsü ise sesidir. Bu yüzden *Zaman*'la hep bağıntılı olduğu halde zamansızlığı da çağrıştırabilir. *Rüzgâr*'ın uğultusuyla gözlerimizin kamaşması bundandır. Güneşe bakmış gibi oluruz.

Rüzgâr'ın sesinin en yüksek olduğu yere *Rüzgâr*'ın *Gözü* denir. Kara deliklerin ışığı yutması gibi *Rüzgâr*'ın *Gözü* sesleri yutar ve göğe fırlatır. Böylelikle göl durulur, sessiz kalır; kendini, yazılacak göksel metinlere hazırlar. Göğün, durgun sularda yansması bunun kanıtıdır; *Zaman*'ın, *Ses*'in ve *Rüzgâr*'ın uyur gibi olduğu...

Rüzgâr Geri Getirirse

“Lütfen gidin bizim eve. Bir an önce toparlanın gidin. İki yıldır açılmadı. İçinde yaşanmayan ev çabuk ölür. Göreceksiniz, hem kitabınızı bitireceksiniz orada, hem dinleneceksiniz. Kendim için de istiyorum gitmenizi. Ben de oradaymış gibi olacağım. Hem, bahçedeki otların temizlenmesi gerekiyor. Ağaçlar, çiçekler ne oldu kim bilir. Hoş, evin ufak tefek onarımlarıyla, bahçeyle ilgilenmesi için hemen yakındaki köyden birine her ay para gönderiyorum; ama ne kadar gönülden ilgileniyor, belli değil. Bunu da anlamış oluruz. Size bahçeyle uğraşın demiyorum, ama siz orada olursanız bakıcı işini savsaklamaz. Geri döndüğünüzde bana anlatırsınız neler olup bittiğini.

Eşinizin sağlığına da katkısı olur inanın. Deniz iyot kokusunu, yakındaki tepeler ot kokusunu taşır bizim oraya. Hava ve her şey öylesine sürprizlidir ki, günün hangi saatinde ne olacak bilemezsiniz. Farklı bir hava akımı vardır orada. Rüzgâr yalnızca farklı yönlerden değil, sanki farklı zamanlardan da eser gibidir.

Bir öykünüzden anımsıyorum; seslerin hep geçmişten geldiğini yazmıştınız. Fiziksel bir gerçekliktir bu. Hoşuma gitmişti. Kokular, görüntüler de, her şey öyledir. Biz, durmadan yol alan bir aracın ön koltuğunda otururuz sanki ve zaman, nesnelere, olaylar, ne varsa yüzümüze çarpar. Çarpar çarpmaz da geçmiş zaman olur; buna “An” deriz. Aslında “Şimdi” hiç yok belki de. Geçmiş ve Gelecek var yalnızca. Bir de onları ayırdığını düşündüğümüz ama aslında onları birleştiren, düşünüldükçe daha da incelen bir çizgi var. Yani, şu iki harflik çizgi: “An”. Bakın şimdi bile heyecanlanıyorum. Sizi orada düşünüyorum da ondan... Sizi bahçede, deniz kıyısında gezinirken, balkonda rakı içerken düşününce heyecanlanıyorum inanın. Ben içmiş gibi olacağım; öyle özledim ki orayı, bilemezsiniz...

Kendi evinizmiş gibi düşünün, ne isterseniz yapın. Benim ve eşimin giysileri vardır dolaplarda. Onları şöylece bir kenara doğru toplayın, ya da ne bileyim işte, kendi giysilerinize bir yer açın.

Demek istediğim, otel gibi görmeyin, kendi evinizmiş gibi görün; yerleşin. Eşya sizinmiş gibi olsun ki onu hakkıyla kullanabilesiniz. Otel odalarındaki eşya ne kadar çabuk eskir... Bu, çok sahipleri olduğundan değil, hiç sahipleri olmadığındandır. Kimse onları sahiplenmek istemez. Otelin sahibi bile... Evet, o bile sahip çıkmaz otelin eşyasına. Oysa eşya da, ev hayvanları gibi sahiplenilmek ister. O zaman uzun yaşarlar. Oteller bu yüzden, eşyanın sahipsizliği yüzünden hep buluşulan, uyunan, yemek yenen, sonuçta her zaman bırakılıp gidilen yerler olur. Evler ise...”

Burada duraladı yaşlı şair dostum. Derin bir soluk aldı. Önünde duran, doktorunun yasakladığı; ama yaşlılığa katlanabilmek için içmesi gerektiğini söylediği rakısına uzandı; uzun kadehi, sararmış beyaz bıyıklarının altında araladığı dudaklarına götürdü, incelikle ama iştahla bir yudum aldı. Hem bu yudumun, hem damağında kalan izin tadına vardığını, gözlerini mutlulukla yummasından anladım. Sonra derin bir soluk daha alıp sürdürdü konuşmasını:

“Evet, evler farklıdır. Onlar asla bırakılıp gidilemez. Ölünce bile... Ev hep arkanızdan gelir. Bir sokağa girersiniz karşınıza çıkar; bir misafirlğe gidersiniz, bir köşede onu görürsünüz. Oturmuş, sanki yıllardır sizi bekliyordur. Bir koku duyarsınız, onu anımsarsınız. Evlerimiz, çocukluğumuzdan beri bildiğimiz, tanıdığımız evlerimiz bizden hiç ayrılmazlar. Taşınırsınız, bazı eşyanızı yenilersiniz, ama ne olduğunu bilmediğiniz bir şey hep sizinledir. Sizinle birlikte gelir taşındığınız yere; yeni eşya aldıysanız bir süre sonra onun da içine, üstüne siner bir şekilde. Gittiğinizde evi benimsemeye çalışmanızı rica ediyorum sizden. O zaman orada bir ay bile kalsanız, bir haftacık bile kalsanız, biraz sizin de olur ev. Ancak, ondan sonra eşya size açılmaya başlar. İnanın bunu çok istiyorum sevgili kardeşim. Benim o uzak kıyıda ki yalnız evimin biraz da sizin olmasını istiyorum. Eskiden istemezdim bunu. Kiskanırdım çiçeklerimi, eşyama, serçe balkonumu, hatta denizin, tepelerin penceremdeki görüntüsünü. Ama şu son birkaç yıldır istiyorum.

Yine de herkes için değil bilesiniz. Orada benim yaptıklarımı yapacak, yapabilecek, sevdiğim birisi için isteyebilirim. Adına müzik diyemediğim gürültülerle evimi dolduracak, şamataçı arkadaşlarının dağınıklığıyla eşyanın huzurunu kaçırarak birilerinin evimde kalmasını istemem emin olun.”

Bizi o ana kadar sessizce ama yüzünde bir gülümsemeye dinleyen eşi saygılı bir biçimde katıldı konuşmaya:

“Evet efendim, gerçekten bizim için de çok iyi olacak. Aklımız ne kadar zamandır oradaydı. İki yazdır gidemiyoruz diye üzülüyorduk. İnanın yalnızca birkaç kişiye önerdik bunu sizden önce. Kimi baharda, kimi kışın gittiler. Ben de kısıncımdır eşim gibi; çiçeklerime, eşyama bir başkasının dokunmasını istemem, ama sizin için söz konusu değil bu. Sizin titiz insanlar olduğunuzu biliyoruz. Gönül rahatlığıyla gidin diyorum size. Mutfakta iki yıldır kalmış nohut, pirinç gibi şeyler var. Bozulmamışlardır ama, tatları değişmiştir. Kuşlara atarsınız. Aslında, yük olmazsa gelirken bir iki giysimizi getirebilerseniz çok sevinirim. Bir de ne için istiyorum gitmenizi biliyor musunuz? Bir tekir kedimiz vardı... İki yıldır ne oldu acaba, merak ediyorum. Yaşadığımı biliyoruz da, sağlığı nasıl, iyi besleniyor mu, hasta olduğunda ona kim bakıyor, aklımız onda kalıyor. Bahçıvan belki biz üzülmeylem diye bir şey söylemiyordu. Onu da görmüş olursunuz. Eminim, evi açtığınızda gelecektir. Bir başkasını görünce ne yapacak bakalım?”

Bu arada yaşlı şair dostum kadehini boşaltmıştı. Biraz daha rakı istedi eşinden, ama çatık kaşlarla karşılaştı.

“Sevgilim,” dedi eşi, “bu ikinciydi. Bugünlük yeterli. Belki gece, yatmadan önce bir kadeh daha içebilirsin ama şimdi doğru değil biliyorsun.”

“Lütfen,” dedi yaşlı dostum, “beni konuğumuzun yanında kırma. Bak, bu kadehi, onların evimize gidecek olmaları nedeniyle içmek istiyorum. Bana bunu çok görme. Gece içmem, olur biter.”

Kadıncağz istemeyerek kalkıp rakı şişesini getirdi. İki parmak kadar koydu kadehe, üzerine bolca su ekledi. Şair, rahatlamış, arkasına yaslandı.

“Ben yaşlılığa katlanıyorum, o da bana,” dedi, biraz sonra döneceğini söyleyerek yatak odasına doğru yürüyen eşini gösterip. Sonra, aklına birdenbire gelmiş gibi:

“Gelin yanıma, çabuk,” dedi, eliyle yanındaki koltuğu gösterip. Şaşkınlıkla yanına gittim, oturdum. Kulağıma eğildi, eşinin duyamayacağı alçak bir sesle:

“Gittiğinizde göreceksiniz, ikinci katta, deniz tarafında bir çalışma odam var. Üç penceresi vardır o odanın. Biri deniz tarafına bakar, ikisi yan tarafa. Yarı denizi, yarı karayı gösteren pencereye dikkat

edin. Her zaman olmaz, ama ara sıra o pencere sizi şaşırtacaktır. Çalıştıktan sonra bakın ama. Bir de yalnız olduğunuzda... Döndüğünüzde konuşuruz. Ah, unutmadan sorayım: Kağıda ya da deftere elle yazanlardansınız değil mi? Şu doğrudan bilgisayara yazanlardan, ya da daktiloculardan değilsiniz bildiğim kadarıyla.”

“Değilim,” dedim. “Yazım pek güzel olmasa da her zaman kağıda ve el yazısıyla yazmayı yeğledim. Bilgisayarı ancak temize çekerken kullanıyorum.”

“İyi,” dedi şair dostum, “rüzgâr el yazısını sever. El yazısında, yazarken çekilen sıkıntıyı, verilen emeği, zamanın sözcükleri kullanmasını, göz nurunu görürsünüz. Korkmayın, sizden uzaklaşanların birçoğu size geri gelecektir. Geri gelmesi gerekenler...”

Anlamamış bakışlarıma karşı yalnızca gülümsedi yaşlı dostum.

“Döndüğünüzde konuşuruz bunları. O zaman beni anlayacaksınız,” dedi, elimin üstüne buruşuk elleriyle küçük sevgi vuruşları yaparken. Sonra yine fısıltıyla:

“Bundan kimseye söz etmeyin,” diye ekledi. Neden söz etmemem gerektiğini anlayamamıştım. Eve gidince eşime her şeyi anlattım.

Eşim, bunun hepimiz için iyi bir tatil olanağı olduğunu, bitirmek istediğim kitap için sakın bir yere gereksinim duyduğumu bildiğini; ama içinde bir huzursuzluk duyduğunu söyledi. O evin, böyle önemli bir insanın evi olmasının, evin her köşesinde önemli anlar yaşanmış olduğu düşüncesinin beni rahatsız edip etmediğini sordu.

“Evet, etkileyecek ama rahatsız etmeyecek. Belki böylesi daha iyi olacak. Kalabalık yerlerde de kendimizi yalnız hissettiğimiz olur kimi zaman; ama işe yaramaz yalnızlıklardır bunlar. Kısa sürer, bizi derinleştirmez. Oysa, çevremizde insanın olmadığı, ama insanın izlerinin bulunduğu yalnızlıklar bizi etkiler. O izleri sürer kendimizi buluruz. Bu da yazmayı kolaylaştırır... Yeni bir şeyler yazmaya çalıştığımızda bile en eski şeyleri yazarız gibi bir sözü vardı bir düşünürün... Yüzümüze her çarpan arka koltuğa düşüyor.” diye yanıtladım.

“Anlayamadım,” dedi eşim. Ona, şair dostumun söylediklerini anlattım. Otomobilin ön koltuğunda yüzümüze vuran ve o anda geçmiş olan geleceği.

“Bir şeyin geçmişte kalmaması için yüzümüze hiç vurmaması gerekiyor o zaman,” dedi eşim.

“Evet, geçmiş ve gelecek aynı anda varlar,”